

EVALUERING AF SKOLENS VÆRDIGRUNDLAG / 2022-2023

Krav til selvevaluering.

Af lovgrundlaget for efterskolernes virksomhed fremgår det, at efterskolens virksomhed skal tilrettelægges ud fra deres selvvalgte værdigrundlag. Det fremgår ligeledes, at skolen mindst hvert andet år skal evaluere om der rent faktisk er sammenhæng mellem skolens tilbud om undervisning og samvær og dens værdigrundlag.

Efterskolerne har stor frihed til at vælge, hvordan evalueringen tilrettelægges. Det er formelt set efterskolens bestyrelse, der skal udarbejde en plan for skolens evaluering af dens virksomhed i forhold til værdigrundlaget. I praksis er det dog ofte ledelsen, der udarbejder planen, som bestyrelsen behandler og godkender på et bestyrelsesmøde.

Skolen skal evaluere sit virke hvert andet år og selvevalueringen skal offentliggøres på skolens hjemmeside. En skoles selvevaluering skal efter Lov om åbenhed og gennemsigtighed i uddannelserne offentliggøres, hvis den omhandler skolens undervisning. Dog kan det undlades, hvis det alene er skolens ansatte, der har medvirket i evalueringen.

Efterskolens værdigrundlag.

Skolens værdigrundlag er:

- at skabe et forpligtende fællesskab, hvor alle regnes for ligeværdige, og hvor det enkelte menneske har ansvar og frihed inden for fællesskabets rammer.
- at det enkelte menneske regnes for et sammensat individ, hvor man ser mangfoldighed og forskellighed som en styrke.
- at institutionen lever i et samspil mellem tradition og fornyelse, og at vi forholder os både til vores kulturarv og til den tid, vi lever i.
- at fremme aktiv medvirken og ansvarlighed i fællesskaber og demokratiske samfund.

Mål for selvevaluering

Det valgte fokus for selvevaluering i perioden 2022-23 er ønsket om et samspil mellem tradition og fornyelse, som i vores værdigrundlag er formuleret sådan:

“at institutionen lever i et samspil mellem tradition og fornyelse, og at vi forholder os både til vores kulturarv og til den tid, vi lever i”

Vi ønsker at sætte fokus på hvordan vi i personalegruppen forholder os bevidste til, hvordan vi balancerer tradition og fornyelse og således både har vores historie og kulturarv, vores nutid og fremtid med i undervisning og samvær med eleverne. For som vi skriver i skolens indholdsplan så er det vores overbevisning, at både individet og fællesskabet styrkes, når vi samles om fortællinger og forskellige perspektiver på livet og historien. At kende sig selv, de værdier, den historie og det samfund vi er formet af, er et vigtigt afsæt til kommende medborgere og verdensborger.

Metode og tiltag

Vi har valgt at selvevalueringen alene involverer lærerne på efterskolen. Det øvrige personale og eleverne er således ikke inddraget med deres oplevelser af samspillet mellem tradition og fornyelse. Det er der ikke som sådan nogen særlig grund til andet end tid og afgrænsning af evalueringen.

Vi har valgt en kvalitativ tilgang hvor vi har reflekteret over en række spørgsmål, der undersøger temaet. Det har vi gjort i mindre grupper med opsamling i plenum på pædagogisk dag i september 2023. Efterfølgende er udvalgte lærere blevet bedt om at reflektere over, hvordan de ser samspillet mellem tradition og fornyelse i deres undervisning med afsæt i en af de nævnte traditioner.

Spørgsmålene vi stillede på pædagogisk dag i september 2023 var følgende:

1. Hvad er vigtige traditioner på ME – og hvorfor er de vigtige?
Forhold jer både til konkrete traditioner og hvordan vi knytter an til vores kulturarv.
2. Hvad er gode eksempler på fornyelse på ME både i et tilbageblik og med fremtidens briller?
3. Hvordan mener I, at vi aktivt/bevidst forholder os til at finde balancen mellem tradition og fornyelse?

Refleksionerne er samlet af forstander og et hurtigt arbejdende udvalg af lærere til dette papir.

Tradition og fornyelse - fælles undersøgelse på pædagogisk dag

På den pædagogiske dag delte vi os i mindre grupper og lavede en walk and talk om ovenstående spørgsmål. Efter endt walk and talk samlede vi vores refleksioner i plenum. Udvalget var repræsenteret i grupperne og de har efterfølgende samlet noterne fra samtalerne i grupperne og opsamlingen i plenum.

I det følgende er givet et resume af de væsentligste refleksioner på dagen.

1. Hvad er kulturarv og vigtige traditioner på ME – og hvorfor er de vigtige?

Til spørgsmål 1 fremhæves følgende vigtige traditioner på ME, og hvorfor de er vigtige:

- **Fællessang**

Fællessangen udfoldes både i Mellerup Efterskoles kor- og gadeorkester, hvor der synges udenlandske og danske rytmiske numre og til morgensang og sangtime fredag, hvor det er højskolesangbogen, vi tager afsæt i. Højskolesangbogen rummer de vigtigste sange fra den danske kulturarv. Indimellem supplerer vi med sange fra populærmusikken, som leverer et væsentligt bidrag til det aktuelle og det moderne.

Sange fortæller historier, formidler følelser og samler os i en tradition med stor værdi for menneskelivet. Det er en stærk oplevelse, som vil rodfæste sig i vores unge og sætte et betydningsfuldt aftryk i dem. Sangene introduceres og bindes sammen i temaer med afsæt i årstiden, historien, sangens betydning og symbolik, forfattere og komponister eller blot som bidrag til den personlige fortælling. Sangene akkompagneres af skolens musiklærere.

- **Fortælling**

Fortælling på Mellerup Efterskole udfoldes i mange af skolens fag, men har også sin egen plads i skemaet i form af morgenfortælling og musikfortælling. Morgenfortællertimen indledes med en sang, og fortællestoffet er overvejende hentet fra mytologien, historien, livet, nyhedsstrømmen, psykologien, filosofien og skønlitteraturen. Musikfortælling kan handle om musikhistorie, genre, personlige musikoplevelser.

Fortællertimerne skal bidrage til, at de unge bedre kan finde sit eget ståsted i tilværelsen og i fællesskabet med andre mennesker og få øje på, at også vores egen historie er en fortælling.

- **Fælles oplevelser – hvor alle kender alle, og hvor der er plads til alle**

Fælles oplevelser og fælles erfaringer rammesættes i særlige uger og dage som eksempelvis; teateruge, filmuge, galla, show og tilsvarende. Der lægges vægt på, at vi er en lille efterskole, hvor alle kender alle, og hvor fælles aktiviteter, der involverer alle unge er en reel mulighed. Vi ser det som en væsentlig del af det grundtvig-koldske skolesyn, at skolen og lærerne skaber en ramme, som eleverne oplever som et hjem med fælles forpligtigelser og ansvar – ikke en institution, hvor man har købt en række ture og oplevelser.

I de fælles aktiviteter/projekter udfordres og støttes eleverne i at bruge deres færdigheder, kreativitet og personlighed til at lege, samarbejde og skabe sammen med andre – på tværs af interesser, fag og relationer. Eleverne lærer metoder til samarbejde, idé-generering og projektstyring, som de kan

bruge nu og i fremtiden. Eleverne oplever i disse uger, hvordan individuelle evner, kundskaber og nysgerrighed kan blive til fælles projekter.

2. Hvad er gode eksempler på fornyelse

Til spørgsmål 2 fremhæves følgende eksempler på fornyelse:

- At skolens store kor er blevet et mere levende kor med koreografi til at understøtte sangene og desuden udvidet med et gadeorkester til at akkompagnere sangene, som vi optræder med på skoler, gader og stræder i Danmark og udlandet. Denne udvikling opleves som en fornyelse og modernisering af det etablerede store kor, som har været en del af skolens dna gennem mange år. Forandringen sker som følge af samspillet mellem elever og lærere og ved at inddrage ideer fra musikteamets lærere.
- At skolen har etableret et alternativt tilbud til almen 10. klasse i form af en projektorienteret og tværfaglig A10 klasse. I A10 arbejder eleverne i højere grad projektorienteret på tværs af flere fag og med en tematisk indgang. Der arbejdes ikke frem mod folkeskolens 10. klasse prøve, men deler skoleåret op i et antal perioder, med hvert sit tema. Hver periode afsluttes med frembringelsen af et produkt, som evalueres af lærere og elever internt i forhold til de mål vi - sammen med eleverne - opstiller for deres udbytte af arbejdet i perioden. I A10 får eleverne viden og forståelse for de temaer, perspektiver og problemstillinger som vi arbejder med eksempelvis: kulturen og verden omkring os, natur, klima og bæredygtighed, samfund, frivillighed og medborgerskab, identitet, krop, sundhed og psykologi, min fortid og fremtid. Med A10 giver vi et alternativ til den etablerede 10. klasse som følger folkeskolens afgangsprøve. Det er ikke for alle elever, men mange unge vil gerne have et år med mulighed for mere viden, fordybelse og refleksion i emner, som de unge også selv oplever er relevante.
- At vi de seneste år har forholdt os til og er blevet gode til at benytte fælles digitale platforme, der dels gør det lettere for vores elever med skrive- og læsevanskeligheder at få tekster læst op (elevrettet) og dels har en fælles platform for det fælles arbejde i lærerteamet. Konkret nævnes G-suiteløsningen med Google Classroom og Google-drev. Overgangen til Viggo fra tidligere intra-system, hvor der er mulighed for at styre arbejdstid m.v. er et andet eksempel. Brug af diverse undervisningsportaler er et tredje eksempel. Vi er derfor som sådan over de seneste 10 år blevet mere digitaliserede både i det elevrettede arbejde, det interne lærersamarbejde og administrativt. Det opleves som en fornyelse med mange gevinster både planlægningsmæssigt, afviklingsmæssigt og kommunikativt. Vi mener dog fortsat det er væsentligt, at eleverne (og de voksne med) også sidder med en helt almindelig bog i hånden, at vi også arbejder uden elektroniske hjælpemidler, eksperimenterer, leger og kigger hinanden i øjnene. Det er heri, at vi skal finde den gode balance.
- At vi hylder mangfoldigheden og gerne vil være en efterskole, hvor der er plads til alle. Vi drøfter derfor løbende, hvor vi finder en god balance, i de krav vi stiller for at være elev på Mellerup Efterskole. De seneste år har vi set, at flere og flere af vores elever har været i mistrivsel på

tidligere skole, er udredt med diagnoser eller er tilsvarende udfordret. I vores optag af elever, vores inddeling i kontaktgrupper og klasser, i vores kommunikation med forældrene og eleverne og i vores indretning af den praktiske hverdag på skolen arbejder vi med at finde balance mellem hensyn og rummelighed på den ene side og krav og forventninger på den anden. Hele vores optagelsesprocedure og introprogram er underlagt dette fokus. Vi arbejder fortsat på denne balance og undersøger, om der er andre og nye måder vi kan indrette os på for at understøtte flere elever. Eksempler på hvordan vi fornyer os her skal findes både i strukturelle, pædagogiske og administrative tiltag.

At vi hylder mangfoldigheden viser sig også helt konkret i små praktiske ting. Eksempelvis har vi besluttet, at vores toiletter og bad-rum på gangene ikke længere er kønnede. Der er således ikke noget der hedder et "pige" og "dreng" toilet.

- At vi kontinuerligt - og i den udstrækning økonomien tillader det - fornyer vores bygningsmasse i stort og småt. Senest i form af et samlet byggeprojekt til 13 mio. kr., hvor der har været et særligt fokus på at skabe et nyt fællesrum og bedre undervisningslokaler. Går vi tilbage til 2009 var det et musikhus med 6 musiklokaler, naturfagslokale og bevægelses- og koncertsal, der løftede skolen til nye muligheder. Der er i vores ønske om ud- og ombygning ikke et ønske om at blive større end den lille efterskolefamilie på omkring 100-120 elever, idet vi knytter værdi til størrelsen.
- At vi bevæger os i en mere bæredygtig retning i forhold til at reducere madspild, indførelse af vegetardage, bronzemærke i økologi, reduktion af kopiering og engangsmaterialer, reduktion i energiforbrug ved bedre energistyring og klimaskærm, bæredygtig affaldshåndtering m.v. Alle sammen punkter, der er blevet yderligere aktualiseret på dagsordenen inden for det seneste 10-15 år. Det er emner som vil fylde meget i fremtiden både lokalt på efterskolen, nationalt og globalt.

3. Hvordan forholder vi os til at finde balancen mellem tradition og fornyelse?

Til spørgsmål 3 fremhæves følgende:

- At vi forholder os åbent i dialogen med vores unge og deres forældre, når de foreslår nye veje eller udfordrer vores praksis.
- At vi fortsat har en god evalueringspraksis, hvor vores aktiviteter evalueres med elever og internt i den lærergruppe, der har rammesat aktiviteterne
- At vi har en åben dialog om kvaliteten af vores undervisning, aktiviteter, praksis og kommunikation både i relation til vores unge og internt i personalegruppen
- At vi har mod til at gå nye veje – gennem uddannelse, interne udviklingsprocesser og afprøvning af ny praksis. Eksempler på det er vores organisationsudviklingsforløb med S.R., der bidrog til at sætte retning på vores organisationsudvikling – gennem både afvikling og udvikling, et andet

eksempel er deltagelse i efterskolernes Me & We projekt, temadage med Dispuk om systemisk og narrativ pædagogik, interne kurser i g-suite og tilsvarende.

- At vi også insisterer på, at stå fast på vores værdier og praksis og tager den svære samtale, når vores skolesyn, værdier og traditioner udfordres.
- At vi både økonomisk og administrativt forenkler og fornyer og via overskud og styring giver mulighed for yderligere udvikling.
- At vi i ansættelsessituationer sikrer de rette kompetencer og herigennem sikrer muligheder og potentiale for udvikling.

Fortælling og fortælletradition - interview med 3 lærere

I tillæg til ovenstående spørgsmål og opsamling på pædagogisk dag har udvalget lavet interview med hhv. en kulturfagslærer, en naturfagslærer og en musiklærer. I interviewene har vi valgt at undersøge, hvordan tre lærere anvender fortællingen i deres undervisning og som sådan forholder sig til fortælletraditionen og reflekterer over, hvordan den holdes levende og relevant i en verden, hvor de unge har adgang til store mængder af faktuel viden via digitale platforme og www.

Nedenstående er et kortfattet referat af interviewene.

Interview med kulturfagslærer

"Som kulturfagslærer er det mig meget nærliggende at have fortælling som et bærende element i min undervisning. Der er helt konkrete historiske- og faktuelle begivenheder, hvor fortællingen er selvsagt. Der hvor jeg oplever at fange eleverne bedst, er når jeg fokuserer på "den lille historie" som er et begreb jeg implementerer i min undervisning. "Den lille historie" er de små fortællinger, som gør historien levende og særlig. Det kan være breve, personlige beretninger mv., hvor hoved- og bipersoner fortæller om deres oplevelse i det store perspektiv.

Det er klart, at det er svært at servere viden for eleverne, som de ikke har mulighed for at finde selv. Det er min opfattelse, at eleverne til hver en tid foretrækker det "talte ord".

Interview med naturfagslærer

"Kollegaer som ikke underviser i naturfagene, kan have en tendens til at tænke på dem som fag, der handler meget om fakta, ja nærmest at vi træner udenadslære. Naturligvis er naturfagene - og dermed også undervisningen i dem - faktabaseret, men i en verden hvor eleverne har direkte adgang til fx tabeloplysninger og landefakta på deres computer m.v., giver det ikke meget mening at undervise direkte i det, men mere i brugen af det.

Jeg er didaktisk meget optaget af den norske professor Svein Sjøbergs beskrivelse af naturfagene som almen dannende og kulturbærende for vores samfund. Der er flere gode grunde til, hvorfor naturfagsundervisning er vigtigt, men en helt grundlæggende for mig er det demokratiske - altså at

en grundlæggende forståelse af naturvidenskab, og dens arbejdsmetoder, er nødvendig at besidde for at kunne være en aktiv deltagende samfundsborger i et moderne demokrati.

Jeg forsøger at inddrage den gode fortælling i min undervisning hvor det giver mening - og har generelt fokus på den fælles samtale i klassen, frem for at vi læser meget tekst.

Jeg oplever klart, at kunne fange elevernes interesse bedre, for fx opbygningen af det periodiske system, ved at fortælle om opdagelsen af Hafnium og Niels Bohrs rolle i det - fremfor at undervise i dets kogepunkt og densitet (oplysninger som eleverne nemt kan slå op selv).

Geografi i skolen kan nemt komme til udelukkende at handle om naturgeografi, og helt glemme kulturgeografien. Jeg forsøger (i det små) at modvirke dette ved at inddrage personlige rejseberetninger fra forskellige lande og kulturer, hvor det giver mening. Jeg oplever klart at kunne fange elevernes interesse nemmere ved at vise billeder jeg selv har taget, og fx fremvise indkøbte skolebøger skrevet på andre skriftsprog.”

Interview med musiklærer

”I musikfortælling laver vi en række nedslag i musikhistorien - en del af dette er anekdoter og fortællinger om musikere, egne rejser og egen musikalske udvikling. På den måde kommer fortællingen til at fylde en del.

Når der lyttes til et album kombinerer jeg facts med personlige fortællinger, så det fortællende også her får en plads. Det er mit indtryk, at det er mere relaterbart for eleverne, når jeg anvender fortælling som form frem for formidlingen.

I vores sangtimer for hele skolen hver fredag fylder fortællingen en stor del, da vi synger fra Højskolesangbogen, og der ofte kommer en historie med om, hvor sangen stammer fra, eller i hvilken tid den er skrevet. Det kan både være meget faktuel baseret, men i mange tilfælde er det også med en personlig fortælling, fx fra en lærers barndom, eller hvordan sangen har haft en personlig betydning for en.

Den faktuelle viden man som lærer har om en given sang, kan eleverne jo nemt selv slå op - jeg oplever derfor at den personlige fortælling både sætter mig selv mere fri. Så når der er en blanding af begge dele giver det for alvor mening.”

Konklusion

Det grundtvig-koldske skole- og menneskesyn, almindannelse og efterskolelovens hovedsigte, der udspringer heraf; livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse er vores historie og kulturarv.

Dette papir er en kortfattet beskrivelse af, hvordan man kan se og mærke, at vi i vores efterskolevirke balancerer samspillet mellem tradition og fornyelse - vores kulturarv og den tid vi lever i.